

Turun yliopiston kieli- ja kulttuuritietoisen opetuksen tiimi yhteistyökumppaneineen kehittää uutta kieleen ja kulttuuri-identiteettiin keskittyvää oppimateriaalia peruskouluun. Materiaali sopii kaikille opettajille ja kaikkiin luokkiin, mutta kielellisen ja kulttuurisen moninaisuuden asiantuntijoina suomen kielen opettajat ovat avainasemassa materiaalin levittämisessä koko koulun käyttöön. Oppimateriaali julkaistaan tulevana syksynä maksutta osoitteessa www.utu.fi/minasta-ja-kielesta-kiinni.

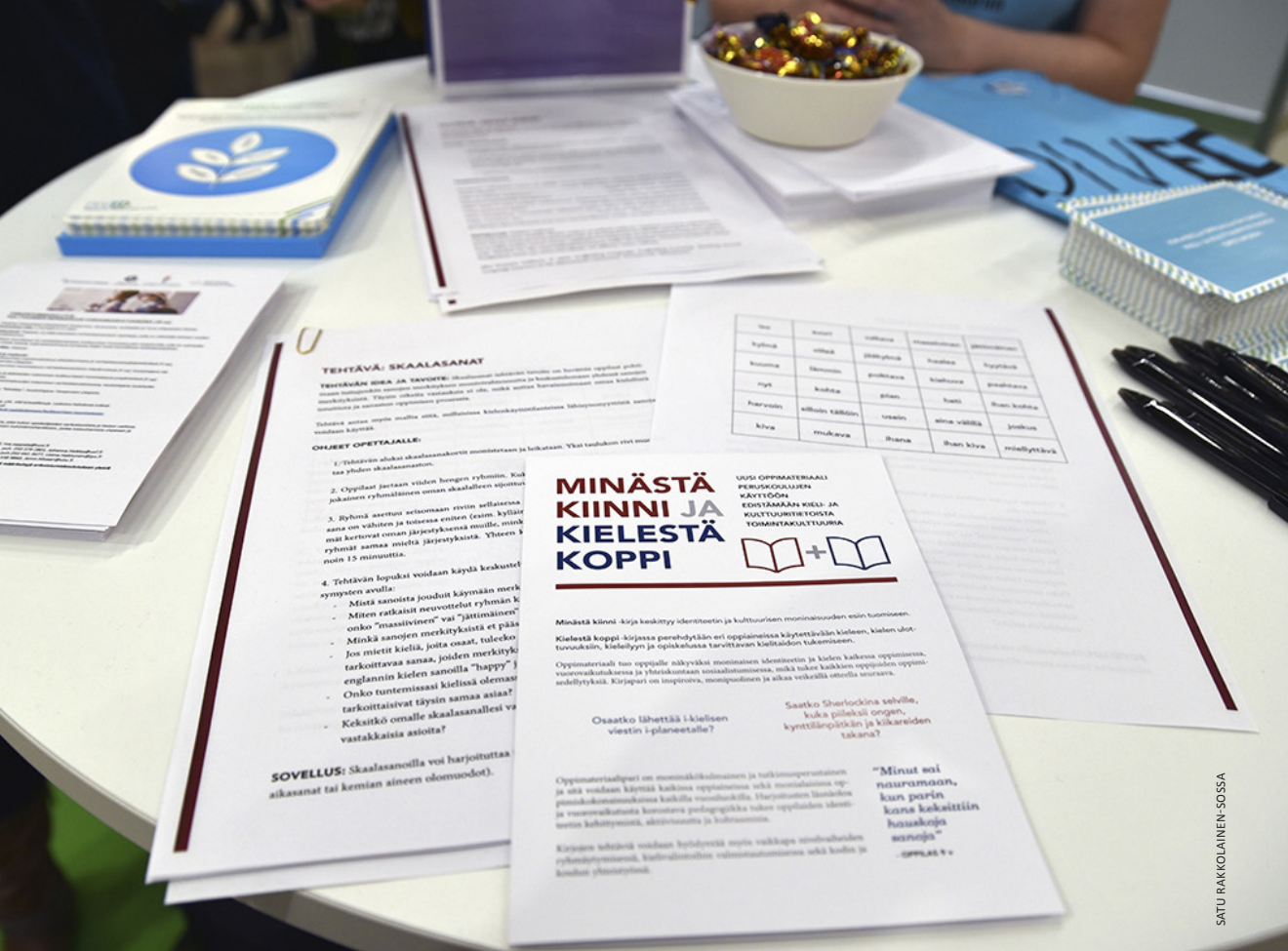
Minä taideteoksena -tehtävän tuotos.

Minästä kiinni ja Kielestä koppi –

UUTTA OPPIMATERIAALIA PERUSKOULUUN

TEKSTI **KIIA KUUSENTO,**
NIINA KEKKI JA ELISA REPO
KUVAT **RIIA KIVIMÄKI JA**
SATU RAKKOLAINEN-SOSSA

Osaatko lähettää i-kielisen viestin i-planeetalle? Haluaisitko oppia esittäytymään swahiliksi, pohjois-ameksiksi tai vaikka tagalogiksi? Saatko Sherlockina selville, kuka piileksii ongen, kynttilänpätkän ja kiikareiden takana? Edellä mainitut kysymykset ovat esimerkkejä tehtävistä, joiden tarkoitus on mallintaa strategioita luokan kieli- ja kulttuuritietoisuuden kasvattamiseksi – saada aikaan vuoropuhelua, toimintaa ja ajatustapojen muutosta monikielistyvässä ja kulttuurisesti moninaistuvassa yhteiskunnassa.

Oppimateriaali oli näytteillä myös Educa-messuilla.

Minästä kiinni ja *Kielestä koppi* -oppimateriaalipari tuo oppijalle näkyväksi moninaisen identiteetin ja kielen kaikessa oppimisessa, vuorovaikutuksessa ja yhteiskuntaan sosiaalistumisessa. Materiaalin tehtävät tukevat kaikkien oppijoiden oppimisedellytyksiä ja kulttuuri-identiteettiä, ja ne perustuvat tutkimukseen. Oppimateriaalia voidaan käyttää kaikissa oppiaineissa sekä monialaisissa oppimiskokonaisuuksissa kaikilla vuosiluokilla. Kirjojen tehtäviä voidaan hyödyntää esimerkiksi nivelvaiheiden ryhmäytymisessä, kieli-valintoihin valmistautumisessa sekä kodin ja koulun yhteistyössä. Suomenopettajien käyttöön sopii erityisesti *Kielestä koppi* -materiaali, mutta myös *Minästä kiinni* -materiaalia voidaan hyödyntää kielenopetuksessa. Ja vaikka materiaali on suunnattu peruskouluun, löytäneen muunlaisissakin oppilaitoksissa opettava suomenopettaja ryhmää aktivoivia ja kielitaitoa kehittäviä tehtäviä käyttöönsä.

Tutkimusperustaista oppimateriaalia on tehty yhteistyössä lukuisten kielen oppimisen ja opettamisen ja kulttuuri-identiteetin asiantuntijoiden kanssa, ja sen rahoittaa Opetushallitus. Turun normaalikoulu on omassa osahankkeessaan kehittänyt digitaalista oppimisympäristöä, joka keskittyy eri oppiaineiden kieleen. Oppimateriaalin tehtäviä on myös testattu kouluissa Turussa ja Espoossa. Luokkahuoneeseen vuorovaikutusta ja kielikeskusteluja luoneet tehtävät ovat saaneet testauksissa innostuneen vastaanoton: analyysin tulokset osoittavat, että monikielisiä tehtäviä monikielisille oppilaille kannattaa kehittää (Repo, Kivimäki & Alisaari, tulossa). Tehtäviä on muokattu testausten perusteella siten, että oppilasryhmät ja opettajat kokisivat ne mahdollisimman toimiviksi ja innostaviksi.

Moninaisuuden käsittely tehtävien avulla auttaa oppilaita ymmärtämään ja hyväksymään erilaisuutta.

Kielestä koppi kielitietoisuuden ja monikielisyyden asialla

Kielestä koppi -kirja herättelee oppilaita ja opettajia kielitietoisuuteen ja monikielisyyteen ja toteuttaa näin perusopetuksen opetussuunnitelman mukaista ajatusta siitä, että jokainen opettaja on kielen opettaja. Kirja jakaantuu kolmeen osioon, joista ensimmäinen käsittelee kielenoppimista ja kielestä oppimista, toinen opiskelun kieltä ja strategioita ja kolmas monikielisyyden käyttöä opetuksen resurssina. Kirjan alussa on näistä aihealueista opettajalle helposti omaksuttavaa

teoriatietoa, joka on tehty silmällä pitäen erityisesti niitä luokan- ja aineenopettajia, joilla ei ole taustallaan kieliopintoja. Teoriatausta nojaa käyttöpohjaiseen kielenoppimiskäsitykseen, sosiokulttuuriseen tekstitaitonäkemykseen sekä kielellisesti vastuullisten koulukäytänteiden periaatteisiin. Koulussa heräviin kielellisiin kysymyksiin onkin jatkossa tarjolla materiaalia, jonka pariin suomenopettajat voivat ohjata muita aineita opettavia kollegoitaan. Oppimateriaalin pääosassa ovat monipuoliset tehtävät, jotka sopivat erilaisiin luokkiin ja tilanteisiin.

Ensimmäisessä, kielen- ja kielestä oppimista käsittelevässä luvussa kieli tuodaan keskustelun kohteeksi monikielisissä luokissa. Luvussa havainnollistetaan vuorovaikutuksen ja tilanteisuuden merkitystä kielenoppimisessa: tehtävien avulla kieltä opitaan yhdessä tekemällä, merkityksistä neuvotellen. Oppilas pääsee esimerkiksi ratkomaan salakieliä, neuvottelemaan kutsujen ruokalistasta kuvitteellisessa ravintolatilanteessa sekä pohtimaan yleispuhekielen ja murteiden piirteitä *Suomen tietäjäksi* -pelissä.

Materiaalin toinen luku soveltuu erityisen hyvin kaikkien oppiaineiden tunnille, sillä sen tehtävät auttavat oppilaita huomaamaan arjen tilanteissa käytettävän kielen ja opiskelun kielen eroja. Keskiössä on lukustrategioiden opettaminen. Osiossa havainnollistetaan monipuolisesti, kuinka oppiainekohtaisen kielen kanssa toimimista voi harjoitella.

Minä musiikkina -tehtävää testaamassa.

Teoriatausta nojaa käyttöpohjaiseen kielenoppimiskäsitykseen, sosiokulttuuriseen tekstitaitonäkemykseen sekä kielellisesti vastuullisten koulukäytänteiden periaatteisiin.

Materiaalin viimeinen luku keskittyy monikielisyden näkemiseen resurssina. Luvussa esimerkiksi puretaan kielihierarkioita osoittamalla, että kaikki luokassa osatut kielet ovat yhtä arvokkaita ja kiinnostavia. Luvun tehtävät auttavat ymmärtämään kielitaidon palasina: myös vähäinen kielitaito on pohja uuden oppimiselle. Luvussa on lisäksi kieliä vertailevia tehtäviä, joissa monikielisillä oppilailla on mahdollisuus ottaa asiantuntijarooli oman ensikielensä tuntijana.

Minästä kiinni sukeltaa kulttuuri-identiteettiin

Minästä kiinni keskittyy kulttuuri-identiteetin tarkasteluun. Perusopetuksen opetussuunnitelman mukaisesti yksilön kulttuuri-identiteetti on moninainen sisältäen muun muassa etnisyyteen, kieleen, katsoukseen, sukupuoleen, seksuaaliseen suuntautumiseen, vammaisuuteen ja sosioekonomiseen taustaan liittyviä kysymyksiä. Minästä kiinni pureutuu näihin identiteetin osa-alueisiin erilaisten tehtävien ja teorian kautta.

Tämänkin oppimateriaalin tehtävät jakautuvat kolmeen lukuun. *Minä suhteessa itseäni* -luvussa pohditaan omaa kulttuuri-identiteettiä: oppilaat pääsevät esimerkiksi asettelemaan identiteettinsä palasia palapeliin, pohdimaan lapsuutensa lempilaulun merkitystä omalle identiteetille ja tekemään taideteoksen oman identiteettinsä pohjalta. *Minä suhteessa muihin* -luvussa kulttuuri-identiteettiä pohditaan suhteessa yhteisöön. Tehtävissä muun muassa tutkitaan luokkakaverien valitsemia kulttuurisia esineitä ja kootaan luokan oma ystäväkirja luokkalaisten identiteettien osasista. Tehtävät auttavat huomaamaan, kuinka moninaisia identiteettejä luokassa ja yhteisössä on. Moninaisuuden käsittely tehtävien avulla auttaa oppilaita ymmärtämään

ja hyväksymään erilaisuutta. Kolmannessa luvussa, *Minä suhteessa yhteiskuntaan*, pohditaan identiteettiä yhteiskunnalliselta kannalta. Mikä merkitystä on esimerkiksi sillä, jos oppikirjoissa on esillä vain tietynlaisia ihmisiä?

Monet *Minästä kiinni* -materiaalin harjoitukset sopivat hyvin suomen kielen tunneille, vaikka ne eivät keskittyisikään ensisijaisesti kielen opiskeluun. Kuten tiedetään, kielitaito kehittyy yhdessä tekemällä, ja monet *Minästä kiinni* -materiaalin tehtävät luovat mahdollisuuden vuorovaikutukseen ja ryhmäytymiseen. Osassa tehtäviä pureudutaan myös oppilaan osaamiin kieliin identiteetin osana, ja oman kieli-identiteetin pohdinta soveltuukin hyvin suomen tunnille. Materiaalin tehtävät kartuttavat myös muuta identiteettiin liittyvää sanastoa, mikä auttaa oppilaita kertomaan itsestään ja ympäristöstään. Monet tehtävistä soveltuvat välipaloiksi tunneille, muun aherruksen lomaan.

Ota kielestä koppi ja minästä kiinni!

Oppimateriaali julkaistaan syksyllä, ja sen julkaisua voi seurata osoitteesta www.utu.fi/minasta-ja-kielesta-kiinni. Oppimateriaalista pidetään julkaisutilaisuudet Helsingissä, Joensuussa, Oulussa, Tampereella ja Turussa syys-lokakuussa. Tilaisuudessa tekijät esittelevät materiaalia ja kirjaparin saa itselleen painettuna – kannattaa siis olla mukana!

Kirjoittajat tuottavat sisältöä jutussa esitellyyn kirjasarjaan, toimivat opettajankoulutajina Turun yliopistossa ja ovat taustaltaan suomenopettajia.